

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ для аспірантів та здобувачів «доктора філософії»
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника до
іспиту з «Філософії» (2020-2021 н.р.)**

1. Філософія – теоретична основа світогляду. Структура світогляду та його історичні типи. Особливості філософії як світоглядного знання.
2. Філософія як методологія пізнання та її співвідношення з міфологією, релігією, мистецтвом і наукою.
3. Основне коло філософських проблем, їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Людиновимірна сутність філософії як її методологічний принцип.
4. Предмет філософії. Відношення «людина – світ» як предметне поле філософії. Структура філософії.
5. Основні методи і принципи філософського пізнання. Філософія і філософування. «Софійний» та «епістемний» способи філософування та їх методологічні засади.
6. Головні функції філософії. Філософія як методологія. Співвідношення філософії та науки. Проблема достовірності філософських та наукових знань.
7. Історія філософії та передумови її виникнення. Концепції походження філософії. Антропологічні основи формування філософії. Загальнолюдське та національно-особливе у філософії в контексті пошуку методів пізнання дійсності.
8. Виникнення і основні риси, методологічні особливості філософської думки у стародавніх Індії та Китаї.
9. Антична філософія, її періоди та методологічні засади. Тлумачення буття. Космоцентризм як методологія осмислення філософських проблем. Становлення античної філософії як «перехід» від міфу до логосу.
10. Проблема людини в античній філософії (Протагор, Горгій, Сократ) та методологічне значення антропологічного повороту в античній філософії.
11. Філософія Платона і її методологічний зв'язок із його етичними та суспільно-політичними поглядами. Вчення Платона про душу у контексті теорії пізнання.
12. Проблема першооснови буття та його основні причини у «Метафізиці» Арістотеля. Методологічний взаємозв'язок онтології, гносеології, логіки, етики та соціальної філософії в творчості Арістотеля.
13. Методологічні особливості елліністичного та римського періодів античної філософії (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм). (Тіт Лукрецій Кар). Неоплатонізм.
14. Особливості розвитку філософії Середньовіччя. Теоцентризм. Апологетика, патристика, схоластика та їх методологічні відмінності (Августин, Тома Аквінський).
15. Основні методологічні риси філософії епохи Відродження. Антропоцентризм, гуманізм та пантеїзм філософських поглядів мислителів епохи Відродження.

16. Філософське підґрунтя природознавчих відкриттів доби Відродження (Леонардо да Вінчі, Н.Копернік, Дж. Бруно) та зміни поглядів на людину і суспільство (Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла).
- 17.Методологічні особливості розвитку філософії Нового часу. Формування нової парадигми філософування (Ф. Бекон, Р. Декарт).
- 18.Проблема субстанції у філософії Нового часу (Б. Спіноза, Г. Ляйбніц, Дж. Берклі, Д. Г'юм) та її методологічне вирішення.
- 19.Філософія та методологія Просвітництва в Європі.
- 20.Філософія І. Канта. Методологічне значення «коперніканського перевороту» у теорії пізнання. Співвідношення природи і свободи. Методологічні особливості теоретичного та практичного розуму.
21. Діяльно-творча основа буття у філософії та методології Й. Фіхте. Філософія тотожності В. Шеллінга та її методологічні засади.
- 22.Методологічні особливості філософської системи і методу Г. Гегеля.
- 23.Антропологічний матеріалізм Л. Фойєрбаха та його методологічні основи.
- 24.Філософія К. Маркса та її методологія. Особливості матеріалістичного тлумачення історії та природи у марксистській філософії.
25. Основні ідеї та методологія осмислення дійсності російськими філософами другої половини ХІХ – поч. ХХ ст.
26. Сучасна антропологічна філософія (М. Шелер, П.Тейяр-де-Шарден, К. Леві-Строс) та її методологічні основи.
- 27.Філософія екзистенціалізму та її методологія (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс).
- 28.Особливості методології у некласичних філософських вченнях ХІХ ст. Ірраціоналізм «філософії життя» та психоаналізу З. Фрейда.
- 29.Сучасна релігійна філософія та її методологічні принципи (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
- 30.Різновиди позитивізму та його методологічних підходів до осмислення форм буття й проблеми пізнання.
- 31.Філософія постмодернізму у контексті класичної та некласичної філософської методології.
32. Основні методологічні особливості осмислення буття та його форм в українській філософії. Відображення української національної ментальності у філософській думці України.
- 33.Філософські ідеї в культурі Київської Русі ХІ – ХІІІ ст. та методологічний зв'язок із античною та середньовічною філософією.
- 34.Онтологічні, гносеологічні, логічні, етичні та соціально-філософські ідеї в навчальних курсах Києво-Могилянської академії.

35. Філософська концепція Г. Сковороди. Ідеї плюралізму світів та їх дуалістичної природи, «сродної праці» і «нерівної рівності». Кордоцентризм як методологічний принцип філософії Г. Сковороди.
36. Українська філософія XIX ст. Особливості філософії українського романтизму. Витоки та основні напрями методологічного обґрунтування української ідеї у працях членів Кирило-Мефодіївського товариства.
37. Особливості кордоцентризму у філософській системі П. Юркевича. Вчення про ідею та її значення для пізнання.
38. Антропоцентризм філософських поглядів Т. Шевченка.
39. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова та їх значення для осмислення української державності та духовності.
40. Філософське учення І. Франка. Філософія української ідеї у його творчості.
41. Екзистенційні мотиви та основні екзистенціали людського буття у творчості В. Стефаника.
42. Академічна філософія в Україні кінця XIX – початку XX ст.: основні представники та ідеї.
43. Філософські ідеї українських мислителів XX ст. (М. Грушевський, В. Винниченко, В. Липинський, Д. Донцов, Ю. Вассиян, Д. Кульчицький, Д. Чижевський, М. Шлемкевич та інші)
44. Особливості та специфіка розвитку української філософії у XX- поч. XXI ст. (П. Копнін, В. Шинкарук).
45. Буття як філософська проблема. Основні форми буття та їх співвідношення. Теорії розвитку і функціонування буття.
46. Філософське розуміння руху, простору і часу, їх фундаментальні властивості та види.
47. Філософський аспект проблеми походження людини. Концепції сутності людини. Проблема антропосоціогенезу. Біологічне, соціальне і духовне в людині.
48. Людина і суспільство у контексті їх сутнісних ознак. Дефініція людини і суспільства як пошук їх сутнісних особливостей. Структура людини.
49. Предметність та діяльність як методологічні принципи пояснення соціальної сутності людини.
50. Сенс людського буття як методологічний пошук гуманітарних наук. Аксиологічні виміри сенсу людського буття.
51. Природний вимір світу. Поняття природи та життя. Основні концепції походження життя. Проблеми взаємовідношення суспільства і природи. Екологічна проблема та методологічні підходи до її вирішення.
52. Людинотворча сутність культури. Основні концепції культури. Співвідношення культури і цивілізації. Типи цивілізації.
53. Суспільство як система. Структура суспільства. Соціальна структура суспільства. Методологічні проблеми розбудови громадянського суспільства в Україні.

54. Буття як діяльність. Практика як основа життєдіяльності людини. Структура практики та її функції.
55. Поняття закону та закономірності. Єдність законів буття. Співвідношення природних та соціальних законів.
56. Свідомість у структурі буття: концепції її походження, сутність та функції.
57. Духовна діяльність, її особливості. Поняття духовності. Співвідношення духовності та моральності, духу та душі. Аксіологічний вимір духовності. Методологічні проблеми розвитку духовності українського суспільства.
58. Співвідношення свідомості, психіки, мислення, мови та проблема їх єдності у людині. Ідеальна природа свідомості та її творчий характер. Концепція інтенціальності свідомості.
59. Співвідношення суспільної та індивідуальної свідомості. Форми суспільної свідомості та їх значення для розвитку суспільства.
60. Пізнання як процес ідеального освоєння дійсності. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Форми пізнавальної діяльності. Основні концепції розвитку пізнавального процесу.
61. Структура і динаміка наукового пізнання. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Наукова проблема і гіпотеза. Теорія та її структура.
62. Логіка, методологія і методи наукового пізнання.
63. Проблема істини в історії філософії. Основні концептуальні підходи до розуміння істини. Проблема об'єктивності істини. Критерії істини.
64. Осмислення феномену творчості в історії філософії. Основні концепції творчості. Етапи, структура, функції та мета творчого процесу.
65. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб філософування. Принципи, закони і категорії діалектики. Закони діалектики та їх значення для осмислення буття та пізнання.
66. Характер законів функціонування та розвитку суспільства. Суспільні закономірності і людська діяльність. Фаталізм і волюнтаризм.
67. Основні концепції рушійних сил та суб'єкта суспільного розвитку.
68. Цінності та їх роль у житті людини і суспільства. Основні концепції формування та функціонування цінностей.
69. Основні концептуальні та методологічні підходи до проблеми спрямованості історичного процесу. Суспільний прогрес і його критерії. Позитивні та негативні наслідки науково-технічного прогресу. Проблема сенсу історії.
70. Глобальні проблеми сучасності та головні суспільно-політичні процеси. Методологічні підходи до вирішення глобальних проблем сучасності.
71. Погляди на майбутнє суспільства. Соціальне прогнозування, його методи і типи.
72. Наука як об'єкт філософського дослідження. Етика науки. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.

73. Наукова картина світу як методологічна основа пізнання. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, закон, теорія, концепція) та їх методологічне значення для становлення наукової теорії.
74. Наукові знання і науковий метод. Особливості розрізнення наукового і ненаукового знання. Особливості методології сучасної науки. Науковий стиль мислення і філософія.
75. Основні процедури наукової діяльності. Зв'язок гносеологічного, соціологічного, онтологічного, антропологічного, аксіологічного, методологічного і психологічного аспектів наукового пошуку. Методологічні проблеми наукових відкриттів.
76. Загальні принципи та концептуальні засади наукового дослідження, їх філософське підґрунтя.
77. Генезис науки. Класична, некласична та постнекласична наука: їх світоглядні та методологічні відмінності. Загальні закономірності розвитку науки.
78. Методологічна єдність і багатоманітність сучасної науки. Взаємодія наук як фактор їх розвитку.
79. Основні концепції філософської методології науки (позитивістська, структуралістська, феноменологічна та герменевтична). Єдність кількісних і якісних змін у розвитку науки. Якісні зміни у науці у контексті виникнення нової методології.
80. Диференціація і інтеграція наук. Методологічні пошуки наук у контексті їх інтеграції та диференціації.
81. Наука як соціокультурний феномен. Основні методи науки. Принципи наукового пізнання світу. Класифікація наук за методами та методологією пізнання.
82. Функції філософії у науковому пізнанні. Методологічна функція філософії та її значення для розвитку науки.